

## ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

השלמה ל-5 יחידות לימוד

### הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון: מבחר יצירות מספרות העולם — 50 נקודות

פרק שני: נושאים בין-ז'אנריים — 50 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

**בפרק הראשון** שתי קבוצות של שאלות.

ענה על שאלה אחת מהקבוצה הראשונה (26 נקודות),

ועל שתי שאלות מהקבוצה השנייה (לכל שאלה — 12 נקודות).

(סה"כ — 50 נקודות)

**בפרק השני** ענה על שאלה אחת (50 נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה בשתי היחידות הראשונות, ביחידה השלישית וביחידות הרביעית והחמישית.

ד. **הוראות מיוחדות:** (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

(3) בתשובות בשאלון זה אין להדגים באמצעות יצירה שנלמדה

בשתי היחידות הראשונות וביחידה השלישית.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).  
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

**ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.**

**ב ה צ ל ח ה !**

## ה ש א ל ו ת

### פרק ראשון: מבחר יצירות מספרות העולם

(50 נקודות)

#### קבוצה ראשונה

ענה על אחת מהשאלות 1-9 (26 נקודות).

#### מיכאל קולהאס / פון-קלייסט

1. א. הסיפור על מיכאל קולהאס מעיד כי כשהצדק החברתי נרמס, היצרים האפלים שבאדם פורצים כל גבול.

הסבר כיצד סוגיה זו באה לידי ביטוי בעלילת הנובלה, ובסס את דבריך על שתי דוגמאות. (16 נקודות)

ב. מהי לדעתך עמדת המספר בסוגיה הזאת? נמק את דבריך. (10 נקודות)

#### האף / גוגול

2. מהי לדעתך המשמעות הסמלית (או המשמעויות הסמליות) של האף ושל החיפוש אחריו בנובלה?

הסבר והדגם את דבריך על פי שלושה אירועים בנובלה.

#### מותו של איוון איליץ' / טולסטוי

3. כיצד מתוארים חיי המשפחה של איוון איליץ' בנובלה?

הסבר איזו תמונת עולם עולה מתיאור זה. הדגם את דבריך.

#### הגלגול / קפקא

4. א. כיצד קפקא מתאר את השרץ בשלבים שונים בעלילת הנובלה? הדגם את דבריך. (16 נקודות)

ב. מהי לדעתך המשמעות הסמלית של הגלגול של גריגור סמסא לשרץ? הסבר והדגם את דבריך. (10 נקודות)

**5. חלום ליל קיץ / שקספיר**

עלילת המחזה "חלום ליל קיץ" מפגישה דמויות מעולמות שונים.  
תאר שני מפגשים כאלה, והסבר את תרומתם להיבטים הקומיים של המחזה ולבניית משמעותו.

**6. מהומה רבה על לא דבר / שקספיר**

הסבר את הדמיון ואת השוני בין שתי עלילות האהבה בקומדיה "מהומה רבה על לא דבר"  
(הרו וקלאודיו לעומת ביאטריצ'ה ובנדיקט). בסס את דבריך על דוגמאות משתי עלילות אהבה אלה.

**7. כטוב בעיניכם / שקספיר**

רוזלינד נמנית עם דמויות הנשים החכמות בקומדיות של שקספיר.  
תאר את אופייה ואת דרכי פעולתה של רוזלינד, והסבר מהי אהבה בעיניה.

**8. מחכים לגודו / בקט; הכיסאות / יונסקו**

כיצד באים לידי ביטוי שניים מיסודות האבסורד במחזה שלמדת ("מחכים לגודו" או "הכיסאות")?  
הסבר כיצד יסודות אלה מבטאים את תפיסת העולם במחזה.

**9. אימא קוראז' וילדיה / ברכט**

האם לדעתך אימא קוראז' היא קרבן של המלחמה או אישה אכזרית המצליחה להפיק  
תועלת מן המלחמה?  
הסבר את דבריך, ובסס אותם על סיום המחזה ועל שתי סצנות נוספות מן המחזה.

**קבוצה שנייה** (24 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 10-17 (לכל שאלה – 12 נקודות).

**10. אודיסיאה / הומרוס**

על פי פרק 23, תאר את התגובות של פנלופי ושל אאוריקליאה על שיבתו של אודיסיאוס, והסבר מה אפשר ללמוד מתגובות אלה על האופי ועל המעמד של כל אחת מהן.

**11. דון קיחוטה / סרוונטס**

תאר את תפיסת המציאות של דון קיחוטה לפי פרק ח' ולפי הפרק הנוסף שלמדת ברומאן זה, והסבר באיזה אופן דמותו של סנצ'ו פאנסה מסייעת להבין את תפיסת המציאות הזאת.

/המשך בעמוד 5/

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

**פרדה / אלוה לסקר־שילר**

תרגום: יהודה עמיחי

אַף לְעוֹלָם לֹא בָּאתָ עִם עָרֵב –  
יִשְׁבְּתִי בְּאַדְרַת כּוֹכָבִים.

..... אִם דָּפְקוּ עַל בֵּיתִי  
זֶה הָיָה לִבִּי שְׁלִי.

הוּא תְּלוּי עֶכְשׁוֹ עַל כָּל מְזוֹזָה,  
גַּם עַל דִּלְתָּהּ.

שׁוֹשְׁנוֹת אֵשׁ דּוֹעֶכֶת בֵּין שָׁרְכִים  
בְּחוּם הָזֶר.

צְבַעְתִּי אֶת הַשָּׁמַיִם פֶּטֶל  
בְּדָם לִבִּי.

אַף לְעוֹלָם לֹא בָּאתָ עִם עָרֵב –  
.... עֲמַדְתִּי בְּנִעְלָיִם זֶהְבוֹת.

העולם החיצוני בשיר זה מתואר דרך רגשותיה של המשוררת.

הסבר והדגם קביעה זו.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

**ראשית הידידות / אדוניס (עלי אחמד סעיד אסבר)**

תרגום: שמואל רגולנט

בְּשֵׁנֶת אֶלְפִים

אֲנִי מִתְכַּנֵּן עֲקָשׁוֹ, כְּלוֹמֵר מְחַר אוֹ מְחַרְתִּים,

אֲזַמִּינֶךָ לְהִסָּב עִמִּי

תִּהְיֶה הַשְּׁמֶשׁ, יִהְיוּ הַמַּיִם, יִהְיֶה הָעֵשֶׁב כְּאוֹרֶחַ

נִהְיֶה חֲלוּקִים בְּדַעוֹתֵינוּ: אֱלוֹ הֵם חֲזִיוֹנוֹתֵינוּ הַסּוֹעְרִים יוֹתֵר

אֱלוֹ הֵם צָעֲדֵינוּ הָרְחוּקִים יוֹתֵר –

נִתְפָּיֵס תַּחַת שְׁמֵי הַשִּׁירָה,

נִכְרִיז עַל מַמְלַכֶּת שְׁנֵי הַנְּצִים –

וְעַל אֲחוּדָם נֶשֶׁל שְׁנֵי הַנְּצִים הָאֵלֶּה.

מהו כוח השירה על פי שיר זה? הסבר והדגם את דבריך.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

**סונט 130 / ויליאם שקספיר**

תרגום: שמעון זנדבנק

עֵינַי גְּבַרְתִּי לֹא שָׁמֵשׁ לֹא וְלֹא;

שְׁנֵי – אָדָם הוּא פִּי־שִׁבְעָה מִפִּיהָ;

אִם שְׁלֹג צַח – שָׂדֶה שְׁחוּם כָּלוּ,

שָׁעַר אִם פֶּזוּ הוּא – אִזּוֹ רֹאשָׁה בְּפִיתָ.

רְאִיתִי שׁוֹשְׁנֵי־שְׁנֵי בֵּין חוֹת,

אֶךָ עַל לְחִיָּה אֵיפֶה שׁוֹשֵׁן כְּנֶה?

וַיֵּשׁ בְּשָׂמִים שׁוֹפְעִים יוֹתֵר נִיחוּחַ

מִרֵּיחַ הַבֶּל־פִּיהָ, כְּמִדְמָה.

קוֹלָה אֲנִי אוֹהֵב, אֶךָ זֹאת לְדַעַת:

יֵשׁ מִנְּגִינוֹת יוֹתֵר מְרוֹמָמוֹת –

כֵּן, לֹא רְאִיתִי עוֹד אֵלֶּה פּוֹסַעַת:

גְּבַרְתִּי, אוֹדָה, רִגְלָהּ עַל אֲדָמוֹת.

וְעַם כָּל זֶה יִקְרָה לִּי עַד אִיוֹ חֶקֶר

מִכָּל אִשָּׁה שֶׁנִּמְשָׁלָה לְשִׁקְרָה.

בשתי השורות האחרונות של הסונט יש תפנית מפתיעה.

מהי התפנית? הסבר והדגם את דבריך.

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

### שִׁיר לַיְלָה שֶׁל נֹדֵד / וולפגנג גיתר

תרגום: אמיר אור ואריאל הירשפלד

מַעַל הַפְּסָגוֹת  
מְנוּחָה.  
בְּכָל צְמָרוֹת  
חֵשׁ הַנֶּחֱרָה  
אֶף לֹא רַחֵשׁ רוּחַ.  
בִּיעֵר הַצִּפְרִים שׁוֹתְקוֹת.  
רַק רִגַע חֲכָה עוֹד,  
גַּם אֶתָּה תִּנּוּחַ.

מה מאפיין את הטבע בשיר? הדגם את דבריך.  
הסבר את התרומה של הטבע לעולמו של נודד.

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

### יָרֵחַ מְלֵא וּפְרִידָה הַקֶּטֶנָה / טד יוז

תרגום: שמעון זנדבנק

עָרֵב קָטָן קָרִיר שְׁנֹצֵטֶמֶק לְנִבְיחַת כָּלֵב  
וְקִשְׁקִישׁ דְּלִי –  
וְאֵת מִקְשִׁיבָה.  
קוֹר עֶכְבִּישׁ, דְּרוֹף לְנִגִּיעַת הַטֵּל.  
דְּלִי מוֹרֵם, דּוֹמֵם וּמְלֵא עַד שְׁפָתָיו – רָאִי  
שִׁיפָתָה כּוֹכֵב רֹאשׁוֹן לְרֵעַד.  
פְּרוֹת הוֹלְכוֹת הַבֵּיתָה שֵׁם בְּשִׁבִּיל, קוֹשְׁרוֹת  
לְגִדְרוֹת זָרִים חֲמִים  
שֶׁל הַבִּלְפֹּה,  
נֶהָר אֶפֶל שֶׁל דָּם, הֶרְבֵּה גּוֹשִׁים שֶׁל סֶלַע  
נוֹשָׂאִים זְהִיר־זְהִיר חֵלֶב שֶׁלֹּא נִשְׁפָּה.  
"יָרֵחִי", אֵת קוֹרֵאת פֶּתָאם, "יָרֵחִי! יָרֵחִי!"  
הַיָּרֵחַ נִסּוּג מַעַט כְּאֶמֶן צוֹפֶה נִדְהָם בִּיצִירָה  
הַמַּצְבִּיעָה עָלָיו נִדְהָמָת.

בשיר זה בולטים ניגודים: הקטן והגדול, הקל והכבד, הארצי והשמימי.  
הסבר והדגם כיצד ניגודים אלה יוצרים בשיר סיטואציה הרמונית ומלאה.

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

**בלדה / יעקב גלאטשטיין**

תרגום: בנימין הרשב

תִּירוּ בִּי, חֲבֵרִים,  
בְּשֵׁתִי רִגְלֵי אֲשֶׁר בָּרַחוּ,  
אֶף אֶל תִּירוּ בְּרֹאשׁ,  
הַמְהַרְהָר עַל סְנוּנִיּוֹת בָּקָן.  
כִּךְ הִתְחַנַּן,  
כְּשֶׁהוֹצִיאֵוּהוּ עִם שֹׁמֵר  
לְכֹכֵר הַגְּדוֹלָה.  
הוּא לֹא בָכָה, הוּא רַק צָבַט בְּשַׁעְרוֹת זָקֵנוּ.  
חוּסוּ – הִתְחַנַּן – רַחֲמוּ  
עַל רֹאשׁ שֶׁל בֶּן-אָדָם.  
אֲבָל עֲשִׂירִים רוֹבִים כְּבִמְטָח אֶחָד  
פָּצְחוּ לוֹ אֶת הָרֹאשׁ שֶׁהִתְעַנָּה  
לְתַפֵּס מוֹבֵן שֶׁל הַמֶּלֶךְ –  
עָרִיק.  
וְאֵנִי שֶׁהֵייתִי אֶחָד מֵעֲשָׂרִים הָרוֹבִים  
תַּעֲיִיתִי אֲרֻכּוֹת, עַד שֶׁמָּצְאתִי אֶת הַקָּן.  
לְטַפְּתִי שֶׁלֶשָׁה רֹאשִׁים קֹטְנִים  
וּבְגָרוֹנִי הִחַזְקוּתִי כְּשֶׁבוֹיִים  
אֶת דַּמְעוֹתַי.  
אֲשֶׁה שֶׁתִּקְנִית וּגְבוּהָהּ, עִם תּוֹזֶה מוֹרֵם,  
חִכְתָּהּ לְמַלִּים שְׁלִי.  
אוֹי, הָאֵם יִכְלֹתִי לְסַפֵּר לָהּ,  
וְאִיךְ עֲצָמִי יִכְלֹתִי לְהַצְדִּיק,  
אֲפֹלוּ אִם הָאִישׁ הָיָה  
עָרִיק.

הבלדה מספרת על התרחשות מזעזעת.

תאר את התרחשות זו, והסבר את עמדת הדובר כלפיה.



**שים לב:** אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

**פרק שני: נושאים בין-ז'אנריים (50 נקודות)**

ענה על שאלה אחת בנושא שלמדת.

**להיות יהודי, להיות ישראלי: קולות וזהויות**

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 18-19.

**18.** הצג את התקופה המשמשת רקע לעלילה ביצירות שלמדת בנושא "להיות יהודי, להיות ישראלי:

קולות וזהויות", והסבר כיצד תקופה זו משפיעה על תפיסת העולם של הדמויות ו/או על היחסים

ביניהן.

ענה על פי:

\* רומאן או שני סיפורים קצרים

\* ושני שירים או סרט קולנוע

**19.** ביצירות רבות שלמדת בנושא "להיות יהודי, להיות ישראלי: קולות וזהויות" בא לידי ביטוי מתח

בין השאיפה לגבש זהות אישית-אינדיבידואלית ובין הרצון להיות חלק מן החברה הישראלית,

ולאמץ את ערכיה.

הסבר והדגם כיצד מעוצב מתח זה.

ענה על פי:

\* רומאן או שני סיפורים קצרים

\* ושני שירים או סרט קולנוע

### ספרות בעקבות השואה

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 20-21.

**20. א.** ביצירות רבות שנכתבו בעקבות השואה אין מזכירים ישירות את השואה, ובכל זאת הקוראים

יודעים כי החוויות המתוארות בהן קשורות לאירוע היסטורי מטלטל זה.

הסבר והדגם קביעה זו על פי:

סיפור אחד מאת אהרן אפלפלד או מאת אידה פינק,

או על פי שני שירים או "פוגת המוות" מאת פול צלאן.

(20 נקודות)

**ב.** על פי רומאן שלמדת בנושא זה או על פי הנובלה "מומיק", הסבר כיצד מעוצבת חוויית השואה.

(30 נקודות)

**21.** מיצירות רבות שנכתבו בעקבות השואה עולות שאלות ותהיות על טבע האדם ועל משמעות

הקיום האנושי.

הסבר כיצד תהיות אלה באות לידי ביטוי (אם בנוגע לקרבנות השואה ואם בנוגע לרוצחים)

ביצירות שלמדת בנושא זה.

ענה על פי:

\* רומאן או הנובלה "מומיק" או שני קטעי עדות

\* ושני שירים או סרט קולנוע

### התבגרות בראי הספרות

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 22-23.

**22.** על פי יצירות שלמדת בנושא "התבגרות בראי הספרות", תאר שני שלבים בתהליך ההתבגרות של הדמות המרכזית, שבהן באה לידי ביטוי המורכבות המאפיינת תהליך זה, והסבר כיצד הם משפיעים על עיצוב זהותה.

ענה על פי:

\* רומאן או נובלה

\* ושני סיפורים קצרים או סרט קולנוע

**23.** למרחב הפיזי ולסביבה האנושית יש השפעה ניכרת על גיבוש הזהות של מתבגרים. הסבר והדגם את ההשפעה של אחד מגורמים אלה או של שניהם על דמות המתבגר ביצירות שלמדת בנושא "התבגרות בראי הספרות".

ענה על פי:

\* רומאן או נובלה או שני סיפורים קצרים

\* ושני שירים או סרט קולנוע

**בכול צופייה, והכול צפוי בה: סוגיות ארספואטיות**

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 24-25.

**24.** על פי יצירות שלמדת בנושא "בכול צופייה, והכול צפוי בה: סוגיות ארספואטיות",

תאר והסבר את תפיסת האמן את עצמו ואת המציאות הסובבת אותו.

ענה על פי:

\* "הברכה" מאת חיים נחמן ביאליק או שני שירים מאת נתן אלתרמן או מסה

\* ושני סיפורים קצרים או מחזה

**25.** פעמים רבות תהליך היצירה מסב לאמן תחושת אושר או תחושת סבל או את שתי התחושות

האלה גם יחד.

איזו תחושה מאפיינת את תהליך היצירה של האמן ביצירות שלמדת בנושא "בכול צופייה,

והכול צפוי בה: סוגיות ארספואטיות"?

הסבר והדגם את דבריך על פי:

\* מחזה או שני סיפורים קצרים

\* ושני שירים או סרט קולנוע

**לא הכול ראליסטי**

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 26-27.

**26.** רבות מן הדמויות ביצירות שלמדת בנושא "לא הכול ראליסטי" חוות אובדן שליטה על חייהן

במציאות חסרת יציבות או היגיון.

הסבר והדגם קביעה זו.

ענה על פי:

\* סיפור מאת עגנון וסיפור קצר נוסף מאת אחד מן הסופרים האלה:

קפקא **או** א"א פו **או** א"ב יהושע

**או** על פי סיפור מאת עגנון וסרט קולנוע

\* ומחזה **או** נובלה

**27.** תאר את הסיום של יצירות שלמדת בנושא "לא הכול ראליסטי", והסבר אם הסיום מאיר

באור חדש את אירועי העלילה הפנטסטית.

ענה על פי:

\* סיפור מאת קפקא וסיפור נוסף מאת אחד מן הסופרים האלה:

א"א פו **או** מאת עגנון **או** מאת א"ב יהושע

**או** על פי סיפור מאת קפקא ומחזה

\* ונובלה **או** סרט קולנוע **או** שני סיפורי מעשיות

### נשיות וגבריות: ייצוגי מגדר בספרות

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 28-29.

**28.** תאר דמויות של גברים ביצירות שלמדת בנושא "נשיות וגבריות: ייצוגי מגדר בספרות", והסבר אם

עיצוב דמויות אלה עולה בקנה אחד עם הסטראוטיפ הגברי או מערער סטראוטיפ זה.

בתשובתך התייחס לתכונות של הדמויות, להתנהגותן וליחסייהן עם הזולת.

ענה על פי:

\* נובלה מאת עגנון ("שבועת אמונים" או "גבעת החול" או "בדמי ימיה") או שני מדרשים

\* ושני סיפורים קצרים או מחזה

**29.** האם דמויות של נשים ביצירות שלמדת בנושא "נשיות וגבריות: ייצוגי מגדר בספרות"

הן קרבנות של יחסי הכוח ושל המוסכמות החברתיות או מורדות בהם?

הסבר והדגם את דבריך על פי:

\* שני סיפורים או מחזה

\* ושני מדרשים או שני שירים או סרט קולנוע

## **בהצלחה!**

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל  
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך